

**Uchwała Nr XXX/140/2009
Rady Powiatu w Ostrołęce
z dnia 27 stycznia 2009 roku**

w sprawie przyjęcia programu aktywności lokalnej „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce na lata 2009-2013”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt. 3, 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2001r. Nr 142 poz. 1592 z późn. zm.) oraz art. 112 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2008r. Nr 115 poz. 728) –*uchwała się co następuje:*

§ 1.

Przyjmuje się program aktywności lokalnej „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce na lata 2009 – 2013” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Załącznik
do uchwały nr XXX/140/2009
Rady Powiatu w Ostrołęce
z dnia 27 stycznia 2009r

**PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ
„ROZWÓJ I UPOWSZECHNIANIE AKTYWNEJ
INTEGRACJI PRZEZ POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE W OSTROŁĘCE NA LATA
2009–2013”**

Ostrołęka, styczeń 2009r.

SPIS TREŚCI:

I. Wprowadzenie.....	1
II. Cele programu aktywności lokalnej.....	6
III. Grupy docelowe.....	6
IV. Sposób i metody realizacji programu.....	6
V. Zakładane rezultaty.....	7
VI. Realizatorzy Programu aktywności lokalnej.....	7
VII. Źródła finansowania programu aktywności lokalnej.....	8
VIII. Monitoring i ewaluacja programu.....	8

I. WPROWADZENIE

Program aktywności lokalnej - „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce w latach 2009-2013” wskazuje problemy związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych i grup społecznych oraz wyznacza kierunki działań, mających na celu poprawę sytuacji w tym zakresie i określa mechanizmy wzmacniające efektywność zmian. Dokument ten stanowi uzupełnienie „Strategii rozwiązywania problemów z zakresu pomocy społecznej w Powiecie Ostrołęckim na lata 2007 - 2013”. Przyjęte w powyższym programie koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w ogólnopolskich dokumentach strategicznych, takich jak m.in.:

- Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015.
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski.
- Narodowa Strategia Rozwoju na lata 2007-2013.
- Strategia Polityki Społecznej 2007-2013.
- Narodowa Strategia Spójności.
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013.

W dokumentach tych zakłada się realizację działań służących rozwojowi społeczno – gospodarczemu kraju, a co za tym idzie podniesienie poziomu i jakości życia obywateli. Ważnym elementem w tym zakresie jest budowanie zintegrowanych społeczności, w których każda osoba i rodzina będzie mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, w trudnych sytuacjach uzyskiwać niezbędną pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty oraz działających w jej ramach instytucji i organizacji. Konieczne jest zatem wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych oraz budowanie i wzmacnianie ich obywatelskiej świadomości. Podkreśla się znaczenie kapitału ludzkiego, czyli zasobu wiedzy, umiejętności i potencjału, w który jest wyposażony każdy człowiek oraz społeczność jako całość.

Dzięki temu, podmioty te są zdolne nie tylko do pracy, ale także do wprowadzania zmian w otoczeniu, a także kreowania nowych rozwiązań. Z kapitałem ludzkim ściśle związany jest kapitał społeczny oznaczający zasoby umiejętności, informacji, kultury, wiedzy i kreatywności jednostek oraz związki pomiędzy ludźmi i organizacjami. Kapitał społeczny jest zatem sumą kapitałów jednostkowych, która powinna być wykorzystana i pomnażana przez wszelkie instytucje oraz jednostki samorządowe.

Bardzo ważnym wyzwaniem jest **przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego**, które zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej oznacza brak lub ograniczenie

możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich, niepełnosprawnych. Są to m.in. publiczna edukacja, pośrednictwo pracy, ochrona pracy, publiczny transport i sektor mieszkaniowy, administracja publiczna, organizacje pozarządowe, rynek pracy, usługi telekomunikacyjne, bankowe, prywatna własność i przedsiębiorczość. Wykluczenie społeczne najprościej mówiąc oznacza wyłączenie z życia społecznego. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące w naszym kraju, ponieważ ze względu na sytuację społeczno - ekonomiczną zagraża wielu osobom i grupom, w tym niepełnosprawnym, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo oraz wychowujących się poza rodziną naturalną, matkom samotnie wychowującym dzieci, osobom długotrwale bezrobotnym, osobom uzależnionym. Priorytetowe działania przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu, zgodnie z wymienionymi powyżej dokumentami, powinny być ukierunkowane na:

- promocję działań prospołecznych,
- wspieranie rozwoju różnych form aktywizacji edukacyjnej, zawodowej, społecznej, zdrowotnej mieszkańców powiatu,
- ułatwienie dostępu do poradnictwa i informacji,
- wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich,
- rozbudowywanie świadczeń wspierających aktywność,
- ograniczanie obszarów ubóstwa,
- zwiększanie aktywności lokalnych instytucji i organizacji oraz podejmowanie przez nie współpracy na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów.

Program Aktywności Lokalnej jest zgodny z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności zasadą pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności. Pojęcie pomocniczość oznacza, że struktury wyższe (władza) nie powinny wyręczać struktur niższych, czyli osób, rodzin, grup społecznych w tym, z czym mogą one sobie poradzić we własnym zakresie.

Zadaniem władzy publicznej jest natomiast pobudowanie i podtrzymywanie tych struktur oraz wspomaganie i wspieranie w sytuacji, gdy realizacja zadań, czy też osiągnięcie określonych celów przekracza ich możliwość. Wiąże się to nierozzerwalnie z godnością każdego człowieka, czyli prawa do wolnego, swobodnego działania. W tym ujęciu znaczenia nabiera zasada partycypacji społecznej polegająca na włączeniu obywateli w rozwiązywanie istniejących problemów. Bardzo ważny się staje aspekt samopomocy, którego idee polegają na wyzwaniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz

społeczności lokalnych. Zadaniem sił zewnętrznych (władzy samorządowej) jest zatem wspieranie i wzmacnianie tego potencjału oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi:

Program aktywności lokalnej „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce w latach 2009-2013” jest niezbędnym dokumentem do realizacji projektów systemowych przez powiatowe centra pomocy rodzinie (7.1.2) w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Priorytet VII - „Promocja integracji społecznej”

Jednym z narzędzi, które muszą być wykorzystywane podczas realizacji tych projektów są programy aktywności lokalnej wzorowane na modelu centrum aktywności lokalnej. Model ten zakłada określony sposób działania mający na celu aktywizowanie społeczności lokalnych, poprzez budowanie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy oraz uruchamianie na nowo zbiorowych strategii pomagania ludziom w pomaganiu sobie samym.

Wśród dalekosiężnych celów należy wymienić:

- powstanie silnych i zintegrowanych społeczności lokalnych,
- rozwój lokalnej samoorganizacji, solidarności i tworzenie więzów samopomocy,
- zaktywizowanie lokalnych zasobów i wykorzystanie ich potencjału w procesie rozwiązywania lokalnych problemów,
- budowanie tożsamości wspólnot lokalnych poprzez podnoszenie jakości społecznych interakcji, związków, i sieci kontaktów,
- pomaganie ludziom w tworzeniu i odtwarzaniu ich własnych społeczności lokalnych i grup społecznych, pozwalających na radzenie sobie z rozwiązywaniem lokalnych problemów oraz przejmowanie kontroli nad własnym życiem.

Powiat Ostrołęcki jak wiele innych powiatów został dotknięty skutkami przemian społeczno – gospodarczych, zapoczątkowanymi po roku 1989. Z upływem lat zmniejsza się stopniowo ubóstwo, trudna sytuacja bytowo – mieszkaniowa rodzin, maleje bezrobocie ale pomimo tych zmian nadal wiele środowisk wymaga wsparcia instytucji pomocowych, środowiska lokalnego.

Powiat Ostrołęcki posiada 87 409 tys. mieszkańców, są to środowiska przede wszystkim wiejskie. Powyżej 59 % to osoby w wieku produkcyjnym, 13,3% ogółu mieszkańców powiatu to osoby zarejestrowane jako bezrobotne. 105 osób zarejestrowanych było jako poszukujące pracy w tym 65 osób to osoby niepełnosprawne nie pozostające w zatrudnieniu

(dane PUP na 30.06.2008r.) Bezrobocie jest bardzo częstą przyczyną pauperyzacji osób i rodzin, powoduje wiele poważnych problemów np. uzależnienia, zaniedbanie opiekuńczo - wychowawcze, problemy zdrowotne. W efekcie prowadzi to do utrwalania zjawiska wykluczenia społecznego. Sytuację tę pogarsza fakt niskiego wykształcenia osób w środowisku wiejskim co znacznie ogranicza możliwość podjęcia pracy.

W/w problemy powodują, iż powiat zmuszony jest zapewnić opiekę i wychowanie dzieciom (często licznemu rodzeństwu), które są pozbawione takiej opieki w swoich środowiskach rodzinnych. Na dzień 30.06.2008r. w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczych przebywało 109 dzieci z naszego powiatu. Są to środowiska wymagające szczególnych działań, aby wesprzeć rodzinę biologiczną na tyle, aby ponownie radziła sobie z wykonywaniem władzy rodzicielskiej. Istotnym problemem jest fakt wchodzenia w dorosłe życie usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek. Często złe wzorce wyniesione ze środowiska rodzinnego komplikują wychowankom start w dorosłe życie.

Nie mniej ważnym problemem prowadzącym do społecznego wykluczenia jest niepełnosprawność. Dane z ankiet (dane z PCPR – wrzesień 2008r.) wskazują, iż na terenie powiatu zamieszkuje 8 019 niepełnosprawnych. Niepełnosprawność zawsze wiąże się z uszczerbkiem na zdrowiu, kosztami leczenia, utrudnieniem w funkcjonowaniu z uwagi na bariery społeczne, architektoniczne. To z kolei przyczynia się do zjawiska izolacji i wyłączenia z życia społecznego, w tym z rynku pracy.

Powyżej zaprezentowano jedynie najważniejsze problemy prowadzące do społecznego wykluczenia naszych mieszkańców z punktu widzenia zadań powiatu. Osoby i rodziny uwikłane w różnego rodzaju problemy wymagają w pierwszej kolejności indywidualnej pomocy i wsparcia ze strony powołanych w tym celu instytucji i organizacji. Należy jednak pamiętać, że nawet najlepiej zorganizowana pomoc nie rozwiąże w pełni istniejących problemów oraz nie zapobiegnie wykluczeniu społecznemu. **Konieczne jest bowiem zwiększenie aktywności osób wykluczonych i włączenie w proces naprawczy oraz zapewnienie wsparcia ze strony społeczności, w której toczy się ich życie.** Żaden człowiek nie żyje w odosobnieniu, lecz funkcjonuje w różnych relacjach i uwarunkowaniach, a jego sytuacja jest uzależniona od wielu innych podmiotów funkcjonujących w bliższym i dalszym otoczeniu. Pracując z osobą lub rodziną nie można zatem ich oddzielić od środowiska, w którym żyją. W nim bowiem mogą tkwić korzenie problemu, ale też i życiodajne soki, które mogą wspomóc w rozwiązaniu problemów, czy też zaspokajaniu potrzeb. Dobrze zorganizowana i aktywna społeczność lokalna, to nie tylko ważny element społeczeństwa demokratycznego, ale także jeden z najważniejszych sojuszników w procesie rozwiązywania

problemów. Może ona zareagować, gdy komuś dzieje się krzywda, może także wesprzeć tych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji. Tu jednak pojawia się problem, że w naszym powiecie takich prężnych i odpowiedzialnych społeczności jest niewiele. Poprzedni okres w dziejach naszego kraju, transformacje nie pozostawiły bez wpływu na stosunki międzyludzkie, tempo życia i świat wartości. Nabierający od wielu lat coraz większego znaczenia pieniądź zaczyna kierować życiem wielu ludzi, którzy w pogoni za nim często zaniedbują tak ważne sprawy, jak rodzina, czy też wychowanie dzieci. Z roku na rok pogłębiają się dysproporcje między poszczególnymi grupami społecznymi. Obserwuje się również powolne odchodzenie od tradycji oraz spływanie ważnych dotychczas wartości. Więzy społeczne ulegają dalszemu rozluźnieniu, coraz częściej mamy do czynienia z przypadkami znieczulicy społecznej. Dlatego też wyzwaniem naszych czasów jest zapobieganie pogłębianiu się tym niekorzystnym zjawiskom.

Nie możemy biernie czekać, że źle funkcjonujące grupy lub społeczności nagle same się uaktywnią i zajmą się rozwiązywaniem istniejących problemów, zwłaszcza, że najczęściej brakuje im wiedzy i umiejętności jak to zrobić. Dlatego właśnie konieczne jest podejmowanie zintegrowanych działań, których celem jest uaktywnienie nie tylko pojedynczych osób, ale także grup i społeczności lokalnych. Społeczność należy ożywić i pobudzić w niej poczucie odpowiedzialności za siebie i innych, zwłaszcza tych najsłabszych. Pomocny w tym zakresie jest Program Aktywności lokalnej, który zakłada wspólne działania lokalnych podmiotów na rzecz uaktywnienia i pobudzenia potencjału grup oraz społeczności lokalnych, a także ich włączanie w życie społeczne, w tym powrót na rynek pracy. Realizowane w tym zakresie przedsięwzięcie będzie ukierunkowane na organizowanie społeczności lokalnych poprzez edukację społeczną, inicjowanie ruchów samopomocowych, zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych inicjatywach, pobudzanie i rozwijanie kontaktów między różnymi grupami oraz budowanie pozytywnych związków między członkami społeczności. Ich celem jest również rozwój społeczności, co z kolei wymaga długofalowych działań mających na celu edukowanie obywateli w zakresie przysługujących im praw i uprawnień oraz przeciwstawianie się deprivacji i niesprawiedliwości.

Biorąc pod uwagę skalę problemów „Program aktywności na lata 2009-2013” i ewentualnie tworzone w jego ramach podprogramy będą w pierwszej kolejności ukierunkowane na grupy i społeczności najbardziej zagrożone społecznym wykluczeniem.

II. Cele programu Aktywności lokalnej

Głównym celem programu aktywności lokalnej dla powiatu ostrołęckiego jest zwiększenie aktywności mieszkańców powiatu, szczególnie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym także rynku pracy oraz zwiększanie potencjału rozwojowego.

Wśród celów szczegółowych należy wymienić:

- zwiększanie wiedzy na temat potrzeb i problemów grup i społeczności,
- zapobieganie marginalizacji osób i rodzin poprzez wyrównywanie szans dla grup marginalizowanych m.in. osób niepełnosprawnych, młodzieży opuszczającej placówki i rodziny zastępcze, bezrobotnych itp.
- zmniejszanie obszarów wykluczenia społecznego,
- prowadzenie działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, aktywizującym i integracyjnym,
- zwiększanie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej,
- zwiększanie kompetencji społecznych i zawodowych, w szczególności w przypadku osób pozostających poza rynkiem pracy,
- promowanie postaw prospołecznych,

III. Grupy docelowe

Program aktywności lokalnej będzie skierowany do:

- poszczególnych społeczności lokalnych, czyli osób mieszkających na pewnej przestrzeni obejmującej obszar np. kilku gmin, całego powiatu
- grup społecznych

Działaniami w ramach programu aktywności lokalnej będą obejmowane w szczególności osoby i środowiska wykluczone społecznie lub zagrożone tym zjawiskiem, m.in. osoby niepełnosprawne, wychowankowie opuszczający placówki i rodziny zastępcze, bezrobotni, klienci pomocy społecznej.

IV. Sposób i Metody Realizacji Programu

Ze względu na specyfikę naszego powiatu tj. rozległość terenu, różnorodność występujących problemów, program aktywności lokalnej będzie realizowany poprzez przygotowywanie projektów działań w danym roku dla konkretnej społeczności lub grup. Przewiduje się realizację następujących działań:

- systematyczne badanie potrzeb i problemów grup oraz społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- budowanie lokalnego partnerstwa,
- organizowanie spotkań z grupami docelowymi,
- organizowanie edukacji społecznej i obywatelskiej,
- wspieranie lokalnych inicjatyw,
- organizowanie treningów kompetencji i umiejętności społecznych,
- rzecznictwo interesów osób i grup marginalizowanych,
- organizowanie dla nich wsparcia indywidualnego i grupowego w zakresie wzrostu kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, umożliwiających powrót do życia społecznego, w tym na rynek pracy,
- organizowanie i inspirowanie udziału społeczności w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym.

V. Zakładane rezultaty

- Zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności, grup, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Wzrost kompetencji i aktywności mieszkańców powiatu oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne, w tym aktywności na rynku pracy.
- Zintegrowanie społeczności lokalnych i grup społecznych.
- Wzrost zaangażowania lokalnych instytucji oraz organizacji i podejmowanie przez nie wspólnych działań na rzecz społeczności lokalnych, grup.
- Podwyższenie jakości działań środowiskowych, w tym inicjowanie nowych form i metod pracy dostosowanych do potrzeb oraz możliwości grup i społeczności.
- Zmiana postaw społeczności lokalnych wobec osób i grup marginalizowanych.

VI. Realizatorzy Programu aktywności lokalnej

- Starostwo Powiatowe w Ostrołęce
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu ostrołęckiego
- Powiatowy Urząd Pracy
- Organizacje pozarządowe i kościelne
- Placówki edukacyjne, kulturalne
- media

VII. Źródła Finansowania Programu Aktywności Lokalnej

Do podstawowych źródeł finansowania działań podejmowanych w ramach programu należy zaliczyć:

- środki unijne – Program Operacyjny Kapitał Ludzki – projekty systemowe dla powiatowych centrów pomocy rodzinie,
- środki własne powiatu,
- środki własne podmiotów zaangażowanych w działania w ramach poszczególnych projektów zadań,
- środki i darowizny pozyskane od sponsorów, pozyskane przez organizacje pożytku publicznego.

VIII. Monitoring i ewaluacja programu

Monitoring i ewaluacja będą prowadzone na bieżąco przez realizatorów poszczególnych działań. Celem będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawią się podczas realizacji. W przypadku stwierdzenia rozbieżności pomiędzy założeniami a faktycznymi rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach lub metodach pracy. Po zakończeniu realizacji programu aktywności lokalnej zostanie przygotowany raport podsumowujący całość podejmowanych działań. Będzie w nim dokonana ocena zrealizowanych przedsięwzięć oraz rezultatów jakie one przyniosły. Wskazane zostaną metody i formy działań najbardziej efektywne, które winny być kontynuowane w latach następnych.